

ZAŠTITA OD KATASTROFA ZA CELO STANOVNIŠTVO:

rodno odgovoran i inkluzivan
pristup smanjenju rizika od
katastrofa (DRR)

Ovaj dokument je publikacija Sekretarijata OEBS-a/Programa za rodna pitanja u okviru projekta „WIN - Žene i muškarci: inovacije i umrežavanje u interesu rodne ravnopravnosti“

AUTORKE:
Anna Palonka i Bella Evidente

equality@osce.org
www.osce.org/secretariat/gender

Naslovna fotografija: Adobestock, MotionArray (str. 1, 5, 11, 14, 23)

Program OEBS-a za rodna pitanja radi na sprovođenju OEBS-ovog Akcionog plana za unapređenje rodne ravnopravnosti iz 2004. godine i relevantnih Odluka Ministarskog saveta. Program podržava sistematske napore za uvođenje rodne ravnopravnosti u OEBS-u, u svim politikama, programima, projektima i aktivnostima u sve tri dimenzije sveobuhvatne bezbednosti, tj. političko-vojne, ekonomske i ekološke, i ljudske.

U okviru višegodišnjeg, sveobuhvatnog projekta „**WIN - Žene i muškarci: inovacije i umrežavanje u interesu rodne ravnopravnosti**“, Program za rodna pitanja nastoji da unapredi rodnu ravnopravnost kao preduslov za postizanje i održavanje stabilnih, naprednih i mirnih društava u regionu OEBS-a u skladu sa Akcionim planom iz 2004. godine i obavezama OEBS-a. Informacije, stanovišta, mišljenja i zaključci sadržani u ovom dokumentu nisu dati od strane OEBS-a i ne predstavljaju nužno zvaničan stav OEBS-a, osim kada se izričito navodi drugačije.

SADRŽAJ

<u>Uvod.....</u>	<u>4</u>
<u>Nedostaci i prepreke.....</u>	<u>5</u>
<u>Nedostaci (Šta nedostaje?).....</u>	<u>5</u>
<u>Prepreke (Šta stoji na putu?).....</u>	<u>6</u>
<u>Prilike i preporučene akcije.....</u>	<u>8</u>
<u>Razumevanje rizika od katastrofa.....</u>	<u>9</u>
<u>Jačanje upravljanja rizikom od katastrofa.....</u>	<u>10</u>
<u>Ulaganje u smanjenje rizika od katastrofa u cilju jačanja otpornosti.....</u>	<u>14</u>
<u>Jačanje pripremljenosti za katastrofe i bolja obnova (Building Back Better).....</u>	<u>16</u>
<u>Prilozi.....</u>	<u>19</u>
<u>Izvori/alati/priručnici.....</u>	<u>19</u>
<u>Okviri i politike.....</u>	<u>23</u>
<u>Regionalne platforme.....</u>	<u>25</u>

UVOD

Katastrofe i opasnosti su velika pretnja za celo stanovništvo, bez obzira da li izazovu prirodni fenomeni ili ljudsko delovanje. Međutim, socijalna nejednakost neke osobe čini ranjivijima za štetne posledice od katastrofa od ostalih. Rod i invaliditet su dva faktora koja utiču na ranjivost. Žene i osobe sa invaliditetom su nedovoljno zastupljeni kako u kreiranju politika, tako i u obukama za pripremljenost zajednica i upravljanju vanrednim situacijama. To znači da postoji opasnost da u različitim fazama smanjenja rizika od katastrofa dođe isključivanja važnih perspektiva. Potreban nam je inkluzivniji pristup da bismo povećali otpornost svih ljudi.

Brojni značajni međunarodni okviri i globalne obaveze prepoznaju potrebu za jačanje društvenog uključivanja osoba sa invaliditetom i uvođenje pravičnih i univerzalno pristupačnih odgovora na katastrofe, oporavka, sanacije i obnove posle katastrofa. Između ostalog to su Okvir iz Sendaja za smanjenje rizika od katastrofa, Ciljevi održivog razvoja, Pariski sporazum o klimatskim promenama (UNFCC) i Opšta preporuka CEDAW-a br. 37 (2018) o rodnim dimenzijama smanjenja rizika od katastrofa u kontekstu klimatskih promena. Iscrpan popis međunarodnih i regionalnih okvira i obaveza sa njihovim kratkim opisom nalazi se na str. 16.

Odluka Ministarskog saveta OEBS-a br. 6/14 o unapređenju smanjenja rizika od katastrofa potvrđuje značaj rodno odgovornog i inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa i ohrabruje zemlje učesnice da (...)

„ugrađuju lokalno znanje i informacije u nacionalne planove, uzimajući u obzir sposobnosti i muškaraca i žena kao i specifične ranjivosti dece, žena, starijih, siromašnih i osoba sa invaliditetom, te da aktivno angažuju sve relevantne učesnike, uključujući po potrebi lokalne vlasti, organizacije civilnog društva, privatni sektor, medije i akademsku zajednicu u svim fazama smanjenja rizika od katastrofa (...)”.

Inkluzivan pristup smanjenju rizika od katastrofa mora da pruži odgovor na potrebe i ranjivosti svih socijalnih grupa kroz adekvatne i prilagođene mere. To zahteva:

- rodno odgovorno i inkluzivno upravljanje i kreiranje politika;
- rodno odgovorne i inkluzivne programe, praćenje i ocenjivanje;
- integraciju roda i invaliditeta u procene ranjivosti, rizika i kapaciteta;
- prikupljanje i korišćenje informacija i podataka razvrstanih na pol, starost i invaliditet;
- olakšavanje i iskorišćavanje postojećih i potencijalnih doprinosa i liderstva žena i osoba sa invaliditetom u cilju izgradnje otpornosti; i
- podsticanje njihovog učešća, liderstva i glasa u procesima smanjenja rizika od katastrofa.

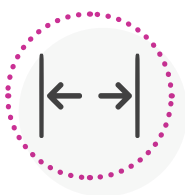

NEDOSTACI I PREPREKE

Mnoge vlade u svojim nacionalnim politikama i okvirima naglašavaju značaj rodno odgovornog i inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa, oporavka i izgradnje mira, i već se mogu videti neke dobre prakse. Međutim, još uvek postoje ozbiljni nedostaci i prepreke. Oni su jako raznovrsni, zavisno od konteksta, pristupa i resursa. Ključni izazovi se odnose na zadatak prenošenja inkluzivnih prioriteta

globalnih, regionalnih i nacionalnih strategija i okvira na lokalni nivo i razvoj praktičnih rešenja u službi pojedinaca i zajednica za izgradnju njihove pripremljenosti i otpornosti.

Ocena postojećih okvira i politika smanjenja rizika od katastrofa u regionu OEBS-a otkriva sledeće nedostatke i prepreke za uključivanje perspektive roda i invaliditeta:

NEDOSTACI (Šta nedostaje?)

Nedovoljno razumevanje systemske i međusektorske ranjivosti:

Kada se na zajednice gleda kao na pretežno homogene, žene i osobe sa invaliditetom su izložene povećanom riziku zato što se nedovoljna pažnja posvećuje njihovim specifičnim brigama i potrebama. Procene ranjivosti često ne razmatraju činjenicu da pojedinci istovremeno pripadaju višestrukim i međusektorskim socijalnim grupama koje određuju njihov profil rizika i identitete u kontekstu katastrofa.

Nedostatak podataka razvrstanih na pol, starost i invaliditet (SADDD):

Razumevanje različitih odgovornosti, potreba i mogućnosti stanovništva je od ključnog značaja za prepoznavanje, smanjivanje, pripremanje i odgovor na katastrofe imajući u vidu rodne uloge i osobe sa invaliditetom. Potrebna je svest o intersekciji između različitih kategorija ranjivosti.

Nedostatak ili nepristupačnost informacija:

Žene i devojke sa invaliditetom, posebno one koje žive u ruralnim sredinama i regionima koji su pretežno naseljeni etničkim manjinama, susreću se sa preprekama zbog udaljenosti od većih mesta i jezika komunikacije. Osobe sa invaliditetom često imaju slabiji pristup uslugama, znanju, mrežama unutar zajednice i drugim resursima u poređenju sa ostalim stanovništvom. Kao posledica toga u kontekstu katastrofa, život ovih osoba je ugrožen: nepristupačnost otežava ili onemogućava donošenje informisanih odluka i preduzimanje pravovremenih i brzih koraka za pripremanje i odgovarajući odgovor na katastrofe.

Nedovoljna zastupljenost u kreiranju politika i procesima donošenja odluka:

Žene i osobe sa invaliditetom na svim nivoima (nacionalnom, regionalnom i lokalnom) uglavnom ne učestvuju u procesima planiranja i konsultacija, niti su uključene u sprovođenje i planiranje programa pripremljenosti u nepredviđenim okolnostima i procene ranjivosti, rizika i opasnosti. Planovi zaštite i spasavanja, strategije smanjenja rizika od katastrofa, procene ranjivosti i rizika, kao i sistemi za rano upozoravanje retko uključuju perspektive invaliditeta i roda.

Nesposobnost ugrađivanja perspektive roda i uključivanja osoba sa invaliditetom u nacionalne i lokalne politike, strategije i akcione planove za smanjenje rizika od katastrofa:

Dok su mnoge zemlje već izradile nacionalne i lokalne politike, strategije i akcione planove za smanjenje rizika od katastrofa, samo mali broj njih uzima u obzir perspektivu roda i uključivanje osoba sa invaliditetom. U većini slučajeva, rod i invaliditet se samo uopšteno pominju. Politike, programi i budžeti su nedovoljno informisani o posebnim prioritetima ranjivih grupa, što ima za posledicu nesposobnost rešavanja ključnih prioriteta i nedostatke u sprovođenju. Globalna pandemija uzrokovana koronavirusom je otkrila potrebu za obuhvatnije razumevanje posledica katastrofa, što podrazumeva rodno zasnovano nasilje, diskriminaciju i nejednakosti. Oporavak od posledica pandemije je i dalje ključni prioritet u svim zemljama obuhvaćenih ovom studijom.

Manjak stručnosti za ugrađivanje perspektive roda i uključivanje osoba sa invaliditetom u smanjenje rizika od katastrofa:

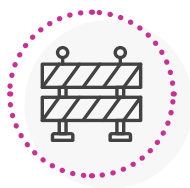

Više nacionalnih kontaktnih tačaka je izrazilo zabrinutost zbog manjka stručnosti na nacionalnom nivou. Čak i kada postoji dovoljno znanja i stručnosti u ovoj oblasti, često na nivou zemlje nema dovoljno ljudskih resursa za ugrađivanje perspektive roda i uključivanje osoba sa invaliditetom u politike i prakse smanjenja rizika od katastrofa.

Neinkluzivni sistemi ranog upozoravanja:

Žene i osobe sa invaliditetom su u većoj opasnosti od povrede i smrti zbog društvenih ograničenja i stereotipičnih uloga, ograničenih sposobnosti samozaštite, umanjenog pristupa resursima i ograničene mobilnosti. Rano upozoravanje često uopšte ne stiže do žena, ili žene ne prihvataju pomoć od muškaraca pripadnika službe za spasavanje. Žene koje su obaveštene u okviru ranog upozoravanja često upozoravaju druge, tako da se osobe sa decom ranije evakušu. U procesu ranog upozoravanja postoje nedostaci i ograničenja koji su uslovljeni fizičkim okruženjem. Principi i postupci za evakuaciju odraslih i dece sa invaliditetom su često neadekvatni.

PREPREKE (Šta stoji na putu?)

Društvene norme i predrasude:

kulturalna uverenja i društvene prakse utiču na to koje norme, uloge i oblici ponašanja se smatraju prihvatljivim za žene i muškarce, devojčice i dečake. U zemljama karakterisanim jakim patrijarhalnim društvom, žene se vide u ulozi domaćice koja obavlja zadatke u kući, što ograničava njihovo učešće u procesima kreiranja politika i donošenja odluka. Stereotipizacija i stigmatizacija mogu da dovedu kako do očiglednih, tako i do suptilnijih oblika diskriminacije i društvenog isključivanja. Intervencije u smanjenje rizika od katastrofa u cilju rodne ravnopravnosti i društvenog uključivanja osoba sa invaliditetom neretko se fokusiraju na poboljšanje fizičke infrastrukture, kao što su prilazi zgradama za korisnike kolica, umesto na socijalnu podršku.

Neravnopravan pristup procesima izrade planova za smanjenje rizika od katastrofa:

Žene, posebno ako su angažovane oko čuvanja dece u kući ili trudnice, manje se uzimaju u obzir tj. slušaju prilikom izrade planova zaštite i spasavanja. Slično tome, osobe sa invaliditetom su obično „nevidljive“ u operacijama u oblasti pripremljenosti i zaštite, i isključene iz procena, zaštite i mera za evakuaciju. Posebne potrebe ovih grupa često se ignorišu.

Nedovoljno učešće ranjivih grupa u višesektorskoj i višeakterskoj saradnji i partnerstvima:

Žene i osobe sa invaliditetom najčešće ne učestvuju u izradi, planiranju, sprovođenju, praćenju i izveštavanju u okviru nacionalnih okvira i planova za smanjenje rizika od katastrofa. Ti procesi uglavnom uključuju stručnjake za smanjenje rizika od katastrofa, donosiocice odluka i praktičare, a isključuju aktere razvoja koji rade na širim i unakrsnim temama kao što su rodna ravnopravnost i invaliditet. To potkopava razvoj ciljanih i efikasnih intervencija koje bi pozitivno uticale na inkluziju.

Slabo institucionalno uređenje i međusobna koordinacija u oblasti sprovođenja, praćenja i izveštavanja:

Iako je inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa zajednička odgovornost više sektora, institucionalno uređenje na nacionalnim i lokalnim nivoima, karakterisano prisustvom brojnih ministarstava, odeljenja i drugih entiteta angažovanih u različitim aspektima upravljanja vanrednim situacijama, dovodi do nastanka „sivih zona“ u smislu uloga i nadležnosti. Postoji nedostatak zajedničkog pristupa i integrisanih baza podataka i sistema za sprovođenje, praćenje i izveštavanje o inkluzivnim intervencijama u cilju smanjenja rizika od katastrofa. Neretko nacionalne vlade uvode zakone i propise uz nedovoljno informisanje i angažovanje lokalnih vlada u njihovo sprovođenje. Razni državni i nedržavni akteri (donatori, međunarodne organizacije, organizacije civilnog društva, nevladine organizacije [NVO] i privatni sektor) uglavnom rade svako u svojoj režiji i neusklađeno. Kao posledica toga dolazi do udvostručenih napora, što otežava uvođenje inkluzivne strategije smanjenja rizika od katastrofa.

Manjak finansijskih sredstava za inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa:

Ugrađivanje strategije smanjenja rizika od katastrofa u nacionalne planske budžete i usvajanje rodno odgovornog budžetiranja i dalje predstavljaju izazov. Većina predviđenih intervencija su reaktivne prirode, posvećujući veću pažnju odgovoru na katastrofe, a manje sprečavanju rizika, pripremljenosti, smanjenju rizika i redukovanju pokretača rizika. Nedovoljno pažnje se posvećuje preventivnim pristupima koji ciljaju na strukturalne korene ranjivosti i grade otpornost onih koji su najviše izloženi riziku. Pored toga, interesovanje donatora i finansijskih institucija za ulaganje u inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa je ograničeno.

Rodni stereotipi u medijskom izveštavanju:

Medijski radnici nemaju dovoljne kapacitete za izveštavanje o smanjenju rizika od katastrofa na informisan, nesenzacionalistički način i uz upotrebu ispravne terminologije koja izbegava rodne stereotipe. Mediji ne obrađuju dovoljno teme kao što su reproduktivno zdravlje, pristupačnost pomoći, dostupnost hrane, kvalitet i opremljenost prihvatista i bezbednost žena u prihvatnim centrima.

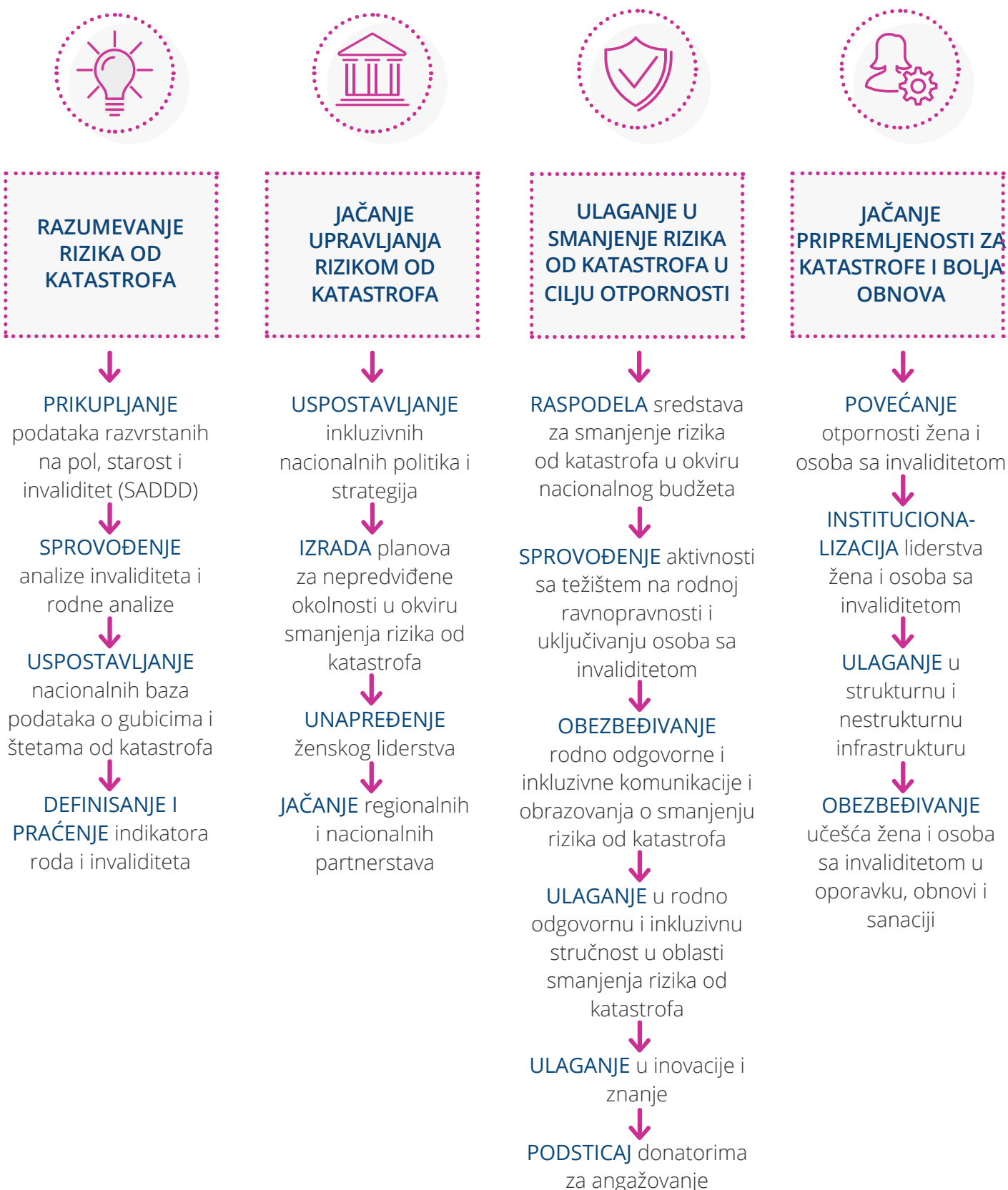
Ograničena primena inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa u obrazovanju:

Nacionalni zakonodavni okviri obično pružaju osnovu za izradu planova evakuacije i zaštite u školama na način da se uzimaju u obzir različite potrebe devojčica, dečaka, žena i muškaraca. Međutim, vrlo mali broj škola ispunjava ove propise, a velika većina njih ili nema nikakav plan zaštite i spasavanja, ili su planovi zastareli i nefunkcionalni. Čak i kada postoje, planovi zaštite i spasavanja i putevi za evakuaciju nisu prilagođeni posebnim potrebama žena, devojčica i dece sa invaliditetom. Deca i učitelji/učiteljice nisu obučeni kako da podrže osobe sa posebnim potrebama u slučaju vanredne situacije.

PRILIKE I PREPORUKE ZA AKCIJU

Pregled prilika i preporuka za akciju za uvođenje rodno odgovornih i inkluzivnih politika i upravljanja smanjenjem rizika od katastrofa u skladu sa četiri prioriteta Okvira iz Sendaja, prikazan je na slici 1 niže:

Slika 1: Pregled prilika i preporuka za akciju

RAZUMEVANJE RIZIKA OD KATASTROFE

Bolje iskorištavanje iscrpnih podataka koji su razvrstani na pol, starost i invaliditet (SADDD) kao i alata:

izgradnja kapaciteta i resursa za prikupljanje i obradu podataka razvrstanih na pol, starost i invaliditet (SADDD), posebno u manjim gradovima i opštinama. Prikupljanje informacija i podataka o pogođenom stanovništvu zahteva primenu višestrukih alata kao što su ispitivanja, upitnici, fokusne grupe i/ili posmatranja. Podaci koji su razvrstani na pol i starost pomažu u definisanju izloženosti riziku, ranjivosti i posledica katastrofa i kriza za pogođeno stanovništvo, posebno koji su najviše izložene riziku. To obuhvata podizanje svesti na osnovu obrađenih, razvrstanih podataka o starosti, polu/rodu, ekonomskom položaju, etničkoj pripadnosti, nacionalnosti, imigracionom statusu i invaliditetu. Takođe iziskuje prikupljanje informacija o ugroženosti prema različitim vrstama ranjivosti, kao i baze podataka o štetama i gubicima u vezi sa materijalnom, socioekonomskom i ostalom imovinom i infrastrukturom u cilju unapređenja politike.

Unapređenje politika na osnovu analiza rodni aspekata i inkluzije:

prepoznavanje praktičnih i strateških rodni potreba i analiza uzroka i posledica razlika između žena i muškaraca. Tumačenje podataka u skladu sa uspostavljenim sociološkim (ili drugim) teorijama o odnosima između žena i muškaraca. Formulisanje inkluzivnih politika i odluka. Izrada intervencija u oblasti smanjenja rizika od katastrofa koje uzimaju u obzir i ciljaju na otklanjanje nejednakosti i neravnopravnosti žena i muškaraca i raspodeljuju resurse na način da ispravljaju postojeće rodne nejednakosti u strategijama smanjenja rizika od katastrofa.

Uspostavljanje nacionalnih baza podataka o gubicima i štetama od katastrofa:

Baze podataka o gubicima i štetama od katastrofa su od vitalnog značaja za izveštavanje zato što potpomažu bolje prepoznavanje i prikazivanje stvarnog stanja o gubicima od katastrofa koji pogađaju žene i druge socijalne grupe. Najveći broj baza podataka vode vlade; neke koriste zajednički format DesInventar koji stavlja na raspolaganje Kancelarija UN-a za smanjenje rizika od katastrofa (UNDRR - vidi dobre prakse niže u tekstu). Preobražavanje prikupljenih podataka u razumljive i upotrebljive informacije će zahtevati još intenzivniju saradnju između lokalnih i centralnih vlada i strana, uključujući privatni sektor i civilno društvo.

Definisanje i praćenje indikatora roda i invaliditeta:

razvoj i/ili ažuriranje nacionalnih indikatora roda i invaliditeta i određivanje ciljeva uzimajući u obzir okolnosti u datoj zemlji i u skladu sa globalnim sporazumima kao što su Okvir iz Sendaja i Ciljevi održivog razvoja. Na ovaj način će se omogućiti bolje razumevanje rizika od katastrofa i ranjivosti, jačati osnovna linija i obezbediti podaci u realnom vremenu za efikasan odgovor na katastrofe, olakšati inkluzivno planiranje mera za smanjenje rizika od katastrofa i ciljano razvijanje programa, te poboljšati praćenje napretka i izveštavanje.

DOBRE PRAKSE

Nacionalne baze podataka o gubicima i štetama od katastrofa

Albanija, Egipat, Jordan, Mongolija, Crna Gora, Maroko, Srbija, Tunis i Turska su među 89 zemalja koje su uspostavile nacionalnu bazu podataka o štetama od katastrofa u sistemu DesInventar. DesInventar je sistem upravljanja informacijama o katastrofama Kancelarije UN-a za smanjenje rizika od katastrofa koji služi za sistematsko prikupljanje, dokumentaciju i analizu podataka o gubicima izazvanim prirodnim katastrofama. Ovaj alat omogućava sistematsku analizu trendova pojave katastrofa i njihovih posledica. Uz poboljšano razumevanje trendova katastrofa i njihovih posledica, moguće je planiranje boljih mera za sprečavanje, ublažavanja i pripremljenost u cilju smanjenja posledica od katastrofa za zajednice. DesInventar je softver otvorenog koda i besplatan kako za komercijalnu tako i za nekomercijalnu upotrebu.

U Albaniji, Srbiji, Turskoj, Severnoj Makedoniji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini je u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć Evropske

unije (IPA) stvorena otvorena platforma za razvoj i poboljšanje nacionalnih baza podataka o štetama od katastrofa. Platforma jača povezanost nacionalnih sistema i metodologija i usklađenost sa postojećim propisima i smernicama EU.

SEVERNA MAKEDONIJA

©OSCE

JAČANJE UPRAVLJANJA RIZIKOM OD KATASTROFA

Uspostavljanje inkluzivnih nacionalnih politika i strategija:

usklađivanje nacionalnih politika i strategija smanjenja rizika od katastrofa sa ciljevima i zahtevima međunarodnih i regionalnih okvira za smanjenje rizika od katastrofa. Nacionalne politike i strategije smanjenja rizika od katastrofa, kao i lokalni planovi i programi, treba da ciljaju na pokretače neravnopravnosti i društvenog isključivanja i pobrinu se za prioritet potreba najugroženijih i marginalizovanih grupa.

DOBRE PRAKSE Inkluzivne nacionalne politike

Veliki zemljotres i cunami u istočnom Japanu, koji se dogodio marta 2011. godine, utro je put za aktivno učešće žena u smanjenju rizika od katastrofa, obnovi i izgradnji otpornosti u **Japanu**. U maju 2021. godine, vladin Osnovni plan upravljanja vanrednim situacijama je izmenjen tako da je povećan procenat žena članica lokalnih saveta za upravljanje vanrednim situacijama i predviđene su preventivne mere protiv seksualnog zlostavljanja i nasilja u porodici tokom katastrofa. Vlada je takođe povećala broj žena članica Centralnog saveta za upravljanje vanrednim situacijama sa 11 na 33 procenata i broj žena stručnjakinja u Komitetu za upravljanje vanrednim situacijama, koji predstavlja pomoćno telo Centralnog saveta, na 56 procenata. Generalna direktorka Kancelarije za rodnu ravnopravnost, gđa. Tomoko Hayashi, je članica Centralnog saveta za upravljanje vanrednim situacijama, a personal Kancelarije za rodnu ravnopravnost se upućuje u istražne timove Kancelarije kabineta i terenske Centrale za upravljanje vanrednim situacijama. Na lokalnom nivou, žene su zastupljene u lokalnim savetima za upravljanje vanrednim situacijama i odeljenjima za upravljanje vanrednim situacijama.

U **Srbiji**, Zakon o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama iz 2018. godine naglašava značaj pristupačnosti mera i aktivnosti za smanjenje rizika od katastrofa osobama sa invaliditetom, kao i pravo na informisanje o rizicima

od katastrofa u pristupačnom i lako razumljivom obliku i formatima. Zakon određuje da prilikom evakuacije prioritet imaju osobe sa invaliditetom i propisuje protokole za odgovor na različite vrste vanrednih situacija uzimajući u obzir osobe sa invaliditetom. Akcioni plan Srbije za sprovođenje Nacionalnog programa upravljanja rizikom od katastrofa (2017-2020) upućuje na uspostavljanje „protokola o različitim odgovorima na vanredne situacije za osobe sa invaliditetom - priručnici na Brajevom jeziku, SMS aplikacije i slično“.

U **Tadžikistanu**, Nacionalna strategija smanjenja rizika od katastrofa za period od 2019 do 2030 g. uzima u obzir nove pristupe Okvira iz Sendaja i Ciljeva održivog razvoja u nameri da preusmeri pažnju sa upravljanja vanrednim situacijama na upravljanje rizikom od katastrofa, pri čemu povećava ulogu rodnih pitanja. Prioritet se daje jačanju mera smanjenja rizika od katastrofa, povećanju otpornosti stanovništva i jačanju infrastrukture u kontekstu prilagođavanja na klimatske promene, i to posebno na lokalnom nivou, te razvoju i sprovođenju naučno zasnovanih metodologija i sredstava za prikupljanje podataka o gubicima i štetama od katastrofa prema rodu, starosti, invaliditetu i drugim statističkim informacijama, kao i poboljšanju modelisanja, procene, mapiranja i praćenja rizika od katastrofa.

Jordan je na prvom mestu u regionu arapskih zemalja kada je u pitanju ugradnja rodne perspektive u smanjenje rizika od katastrofa i politike u vezi sa klimatskim promenama. Plan odgovora Jordana na krizu u Siriji iz 2021. g., koji pruža obuhvatan odgovor za ublažavanje posledica dolaska i prihvatanja izbeglica iz Sirije, kombinuje rodna razmatranja sa markerima starosti, markerima socijalne zaštite i životne sredine koji prate ranjivost korisnika i efikasnost intervencija. Pored toga, drugi Nacionalni akcioni plan Jordana (JONAP) o Rezoluciji 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija: žene, mir i bezbednost, koji je trenutno u izradi, tematizuje sferu životne sredine sa težištem na značaju učešća žena i osoba sa invaliditetom kako u procesu prilagođavanja, tako i u odgovorima za ublažavanje posledica klimatskih promena.

TADŽIKISTAN

©OSCE

Unapređenje planova za nepredviđene okolnosti i protokola za rano upozoravanje:

planovi za nepredviđene okolnosti i alati za brzu procenu vanredne situacije i humanitarnih potreba treba da budu rodno odgovorni i uključuju osobe sa invaliditetom. Izrada i planiranje sistema, protokola, standardnih operativnih postupaka i infrastrukture tako da budu inkluzivni u skladu sa raspoloživim tehničkim specifikacijama, npr. pristupačnost sistema ranih upozorenja slepim i slabovidim osobama, ne bi bili od koristi samo osobama sa invaliditetom, već i svim drugim osobama koje su onemogućene da koriste štampane materijale ili nemaju dovoljno razvijenu pismenost. Protokoli za evakuaciju treba da budu izrađeni tako da osobe sa kognitivnim poremećajima mogu da ih prate u slučaju vanredne situacije. Potrebno je uvođenje rodno odgovornih usluga za praćenje rizika od katastrofa i upozoravanje stanovništva.

Jačanje ženskog liderstva:

stvaranje podsticajnog okruženja kako bi se povećalo učešće žena i osoba sa invaliditetom u svim fazama ciklusa upravljanja vanrednim situacijama i njihova zastupljenost u telima koja donose odluke i upravljaju vanrednim situacijama na međunarodnom, regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou kroz ciljane aktivnost izgradnje kapaciteta. Jačanje ženskog liderstva na svim nivoima, prepoznajući njihovu ulogu ravnopravnih partnera u upravljanju rizikom od katastrofa. Promovisanje uloge žena kao članica interventno-spasilačkih timova i u sprovođenju mera za oporavak, njihovo aktivno angažovanje u organizacijama, mrežama i odborima žena i organizacijama osoba sa invaliditetom. Prepoznavanje prvaka ili nosilaca promena koji podržavaju inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa radi zagovaranja i lobiranja.

DOBRE PRAKSE Žensko liderstvo

Gospođa Nadejda Chetraru, šefica Direkcije za analizu, planiranje i upravljanje bazama podataka u Službi za civilnu zaštitu i vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova **Moldavije**, predvodila je regionalnu terensku vežbu za smanjenje rizika od katastrofa „EU MOLDEX 2017“, koja je organizovana u okviru Programa EU za prevenciju, pripremljenost i odgovor na katastrofe izazvane prirodnim nepogodama i ljudskim delovanjem u istočnim Partnerskim zemljama (PPRD East 2 Programme). Ona je prva žena u Moldaviji koja je vodila jednu sveobuhvatnu regionalnu terensku vežbu za smanjenje rizika od katastrofa. Vežba je okupila 600 spasilaca, stručnjaka i posmatrača iz šest istočnih Partnerskih zemalja (Jermenija, Azerbejdžan, Belarusija, Gruzija, Moldavija i Ukrajina), kao i iz Austije, Belgije, Češke Republike, Danske, Estonije, Finske i tadašnje Jugoslovenske Republike Makedonije, Grčke, Mađarske, Irske, Italije, Malte, Crne Gore, Norveške, Rumunije, Srbije, Švedske i Ujedinjenog Kraljevstva.

Pukovnica Chadraabal Ariunaa, šefica Odeljenja za saradnju u Nacionalnoj agenciji **Mongolije** za upravljanje vanrednim situacijama (NEMA), 2020.

MONGOLIJA

©Ms Colonel Ch. Ariunaa, NEMA, Mongolija

godine je izabrana za šeficu Tehničke radne grupe za statistike o katastrofama u Ekonomskoj i socijalnoj komisiji za Aziju i Pacifik (ESCAP). Takođe 2020. godine, odlikovana je činom oficira Međunarodnog reda civilne odbrane od strane Međunarodne organizacije za civilnu odbranu, kao prva osoba iz NEMA koja je dobila ovo odlikovanje. Pukovnica Ariunaa je već više od 20 godina angažovana u smanjenju i upravljanju rizicima od katastrofa, što uključuje i pripreme smernica za obrazovanje o sprečavanju katastrofa i nastavnih materijala za vrtiće i škole, kao i obuku učitelja.

U **Tajlandu** su žene pokretačka sila za smanjenje rizika od katastrofa i sve više se profesionalno uključuju u upravljanje vanrednim situacijama na nacionalnom nivou. Gospođa Pannapa (Aimee) Na Nan je direktorka Sektora za međunarodnu saradnju u Odeljenju za sprečavanje i ublažavanje katastrofa (DDPM) pri Ministerstvu unutrašnjih poslova Tajlanda. Takođe je kopredstavljajuća Tehničke radne grupe za zaštitu, rodna pitanja i inkluziju sazvanu od strane Komiteta za upravljanje vanrednim situacijama Saveza zemalja jugoistočne Azije (ASEAN). Nacionalne politike o rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena se u Tajlandu sprovode kroz Planove razvoja žena u skladu sa principima Ustava Kraljevine Tajland, Konvencijom CEDAW, Deklaracijom iz Pekinga i Ciljevima održivog razvoja.

U roku od tri nedelje od Velikog zemljotresa i cunamija u istočnom Japanu od marta 2011. godine, žene u pogođenim oblastima i širom **Japana** su se udružile i osnovale krovnu koaliciju žena pod nazivom Japanska mreža žena za smanjenje rizika od katastrofa

(JWNDRR). Objedinjujući više od 150 ženskih organizacija iz Japana, mreža JWNDRR je zagovarala promene zakonodavstva i politika i sprovođenje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena u odgovorima na katastrofe i naporima za obnovu. Na čelu sa gđom. Akiko Domoto, bivšom guvernerkom administrativnog okruga Čiba (Chiba), Mreža je hitno zahtevala sistematske promene u nacionalnim i lokalnim vladama kako bi se uzela u obzir rodna perspektiva kao osnovni aspekt politike upravljanja katastrofama i oporavka i ženama omogućilo učešće u kreiranju politika. Strateško zagovaranje mreže JWNDRR je dovelo do ključnih reformi zakonodavstva i politika u pravcu ugradnje rodne perspektive i društvenog uključivanja osoba sa invaliditetom, većeg broja žena među članovima saveta za upravljanje vanrednim situacijama na lokalnom, okružnom i nacionalnom nivou, kao i aktivnog učešća žena kako u kreiranju politika i donošenju odluka, tako i u konkretnom sprovođenju mera smanjenja rizika od katastrofa na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

Jačanje regionalnih i nacionalnih mehanizama za koordinaciju i partnerstvo: Strengthen regional and national mechanisms for coordination and partnerships:

Regionalne i subregionalne platforme i mehanizmi za koordinaciju smanjenja rizika od katastrofa imaju odlučujuću ulogu u okupljanju vlada i strana radi jačanja saradnje i partnerstava u cilju rešavanja prekograničnih rizika, olakšavanja razmene iskustava, umrežavanja i informisanja nacionalnih strategija. Evropski forum osoba sa invaliditetom (EDF) okuplja organizacije osoba sa invaliditetom širom Evrope. Druge regionalne platforme su Ministarska konferencija zemalja Azije i Pacifika za smanjenje rizika od katastrofa, Arapska regionalna platforma za smanjenje rizika od katastrofa, kao i subregionalne platforme u Centralnoj Aziji i Južnom Kavkazu. Na nivou zemalja, uspostavljene su nacionalne platforme koje služe kao višeakterski koordinacioni mehanizam sa ciljem prioriternog rešavanja pitanja rodne ravnopravnosti i uključivanja osoba sa invaliditetom u smanjenju rizika od katastrofa i olakšavanja koherentnog planiranja i sprovođenja.

DOBRE PRAKSE Regionalna saradnja

Dobar primer regionalne saradnje u oblasti smanjenja rizika od katastrofa koje uključuje rodne perspektive jeste Centar za vanredne situacije i smanjenje rizika od katastrofa osnovan u Centralnoj Aziji 2016. godine. Centar organizuje redovne sastanke šefova ustanova nadležnih za vanredne situacije zemalja Centralne Azije, prati sprovođenje Okvira iz Sendaja u zemljama Centralne Azije i Južnog Kavkaza i radi na jačanju regionalne i međunarodne saradnje. Jedan od rodno osetljivih projekata koji je sproveden u Kazahstanu, Kirgistanu, Tadžikistanu i Uzbekistanu je projekat „Smanjenje ranjivosti stanovništva Centralne Azije od poplava izazvanih provalama glečerskih jezera zbog klime koja se menja“. Projekat jača kapacitete za praćenje, analizu i odgovor institucija i zvaničnika odgovornih za smanjenje rizika od katastrofa, vanredne situacije i prilagođavanje na klimatske promene kroz osnovnu obuku i kampanje podizanja svesti koje uzimaju u obzir perspektive zajednice i roda, kao i kroz uvođenje sistema za rano upozoravanje. Inicijativa uključuje procenu ranjivosti i mape izloženosti za ugrožene zajednice, uključujući rodno osetljive i sektorske analize. Centar saraduje sa nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima žena u svim zemljama učesnicama (kao št je npr. Forum za ženske nevladine organizacije u Kirgistanu, koji je osnivač i koordinator Centralnoazijskog foruma ženskih nevladinih organizacija).

U novembru 2021. godine, **Evropski forum osoba sa invaliditetom (EDF)** je objavio rezultate provere inkluzivnih politika i praksi smanjenja rizika od katastrofa **široj Evropi**, prve takve vrste. Izveštaj će služiti kao podrška EU, vladama država i drugim stranama za planiranje, sprovođenje i ocenjivanje politika upravljanja vanrednim situacijama i organizacijama osoba sa invaliditetom kao vodilja prilikom učešća u ovom procesu. U cilju informisanja i usmeravanja budućih politika, EDF je sastavio četiri resurse na temu inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa u 55 zemalja Evrope i Centralne Azije.

ULAGANJE U SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA

Raspodela sredstava u okviru nacionalnog budžeta:

Okončanje siromaštva i promovisanje otpornosti su ciljevi direktno povezani sa smanjenjem rizika od katastrofa. Vlade treba da odvoje dovoljan deo nacionalnog budžeta za inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa u svim sektorima i na svim nivoima, kroz povezivanje nacionalnih okvira za finansiranje održivog razvoja ili nacionalnih planova sa strategijama smanjenja rizika od katastrofa, kao i kroz usvajanje rodno odgovornog bužetiranja i budžetiranja na osnovu informisanosti i finansiranja zasnovanog na projekcijama. To podrazumeva prenos finansijskih sredstava na pokrajinske i lokalne vlasti kako bi se one osnažile i obezbedili ciljani i fokusirani pristupi i intervencije.

Sprovođenje aktivnosti sa težištem na rodnoj ravnopravnosti i uključivanju osoba sa invaliditetom:

Rodno odgovorni i inkluzivni pristupi treba da budu deo akcionih planova za smanjenje rizika od katastrofa, posebno u oblasti sprovođenja aktivnosti. To obuhvata promovisanje i uvođenje inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa u razvojne planove i projekte, kao i jačanje koherentnosti širom sistema, sektora i institucija koje su angažovane u oblasti održivog razvoja i smanjenja rizika od katastrofa.

Obezbediti rodno odgovornu i inkluzivnu komunikaciju i obrazovanje o smanjenju rizika od katastrofa:

Da bi se obezbedio odgovarajući odgovor na katastrofe, neophodno je da znak za uzbunjivanje, sa jednostavnim porukama koje sadrže jasne informacije, stigne do svake osobe. Primeren način komunikacije treba da budu unapred određeni na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. Korišćenje više različitih kanala je neophodno da bi se obezbedilo upozoravanje svih osoba, pojačala poruka upozorenja i nadoknadili mogući nedostaci ili prekidi pojedinačnih kanala. U cilju suzbijanja negativnih stereotipa o osobama sa invaliditetom, nužno je povećati znanje i sposobnosti i podići nivo svesti o invalidnosti. U saradnji sa ministarstvima obrazovanja, u sve stepene obrazovanja treba uvesti programe i nastavne planove koji obuhvataju inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa.

DOBRE PRAKSE

Inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa u obrazovanju

U **Jermeniji** je poboljšana pripremljenost za katastrofe obrazovnih radnika i učenika sa i bez posebnih potreba kroz program koji je finansiran u okviru Programa pripremljenosti za katastrofe Odeljenja za humanitarnu pomoć Evropske komisije (DIPECHO) i sproveden u partnerstvu sa UNICEF-om, UNDP-om, organizacijom „Save the Children“, Oxfam-om i Jermenskim crvenim krstom (ARCS). Program je obuhvatao obrazovanje o smanjenju rizika od katastrofa, izgradnju kapaciteta, podizanje tehničke pripremljenosti institucija za upravljanje vanrednim situacijama i evakuaciju, kao i zagovaranje za ugradnju potreba dece sa invaliditetom u nacionalnu strategiju smanjenja rizika od katastrofa. U ustanovama za dnevni boravak dece sa posebnim potrebama, zahvaljujući programu su uvedeni poboljšani sistem za uzbunjivanje za osobe oštećenog vida ili sluha, inkluzivne mere zaštite od požara i inkluzivni liftovi za korisnike invalidskih kolica. Politika smanjenja rizika od katastrofa u Jermeniji se rukovodi Nacionalnom strategijom za smanjenje rizika od katastrofa i njenim Akcionim planom, i razvila je inkluzivne alate, koji između ostalog obuhvataju procenu upravljanja rizikom na lokalnom nivou (LLRM), uzimajući u obzir osobe sa posebnim potrebama.

U

U **Alžiru** je Univerzitet u Šlefu pokrenuo inicijativu kojom ohrabruje alžirske žene da se odluče za studije inženjeringa u oblasti smanjenja rizika od zemljotresa i klimatskih promena na master i doktorskim studijama. Univerzitet je težio ka tome da obezbedi rodnu uravnoteženost u svojim akademskim programima u oblasti smanjenja rizika od katastrofa, što je dovelo do toga da veliki broj visokoobrazovanih žena diplomira u ovoj oblasti. Inicijativa je dopirnela povećanom angažovanju žena u javnim i industrijskim istraživačkim projektima i njihovog doprinosa za izgradnju kapaciteta lokalnih zajednica za efikasno prepoznavanje, ublažavanje i odgovor na katastrofe.

Jačanje kapaciteta i uloga medija:

Učešće zajednice je važno za širu primenu rodno odgovornih i inkluzivnih mera u svim fazama smanjenja rizika od katastrofa, uključujući rano upozoravanje, odgovor i oporavak. Važno je podizanje javne svesti o rizicima od katastrofa i uspostavljanje efikasne komunikacijske infrastrukture. Treba uspostaviti mehanizme za bolju saradnju između vlada, nacionalnih medijskih organizacija i strana koje rade sa informacijama od ključnog značaja za smanjenje rizika od katastrofa, kako bi se obezbedilo informisanje o tome kako zajednice mogu da smanje rizik i gde i kako mogu da dobiju pomoć u slučaju katastrofe ili krize.

Ulaganje u rodno odgovornu i inkluzivnu stručnost:

Politike smanjenja rizika od katastrofa i upravljanje rizikom od katastrofa mogu se unaprediti uspostavljanjem grupa stručnjaka na nacionalnom i regionalnom nivou i imenovanjem kontaktnih osoba/pozicija za rodnu ravnopravnost i smanjenje rizika od katastrofa u državnim ustanovama i regionalnim upravnim jedinicama. Takođe je neophodna izgradnja kapaciteta među postojećim timovima i rukovodiocima u oblasti smanjenja rizika od katastrofa kako bi se obezbedila rodna odgovornost i uključivanje osoba sa invaliditetom od strane članova interventno-spasilačke službe u situacijama iznenadne ili duže povećane potrebe.

Ulaganje u inovacije i znanje:

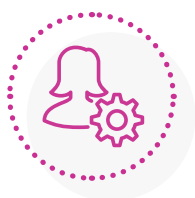

Nauka i tehnologija mogu da se koriste za jačanje smanjenja rizika od katastrofa za osobe sa invaliditetom i poboljšanje društvenog razumevanja rizika od katastrofa. Dobri primeri inovacija su planovi evakuacije i mape za učenike oštećenog vida i video snimci za učenike oštećenog sluha, koji informišu o preporučenom ponašanju tokom talasa vrućine ili drugih opasnosti. Tehnologije kao što je praćenje lokacije mobilnog telefona ili satelitske platforme i baze podataka takođe mogu da se koriste za podršku inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa.

Podsticaj donatorima za angažovanje u oblasti inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa:

Donatori i međunarodne finansijske institucije se ohrabruju da ugrade inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa u razvojnu pomoć, sa mehanizmima posvećenim ranjivim i izloženim zemljama sa visokom zaduženošću. Iako su već osnovane neke ključne platforme i partnerstva (npr. Globalni dogovor Ujedinjenih nacija, UNDP Inicijativa za angažovanje preduzeća, mreže „ARISE“ Kancelarije UN-a za smanjenje rizika od katastrofa (UNDRR) - Udruženje privatnog sektora za društva otporna na katastrofe), i započete inicijative preduzeća u oblasti društvene odgovornosti preduzeća (CSR) i filantropske socio-ekonomske inicijative (npr. inicijativa „Stvaramo pametne gradove“ (Making Smart Cities)), projekti i investicije treba više da se usmere na održiva rešenja kako bi se obezbedio dugoročni uticaj, tj. dopune finansijskih sredstava za smanjenje rizika od katastrofa ili tehničku podršku/pomoć za razvoj nacionalnih i podnacionalnih politika i planova za smanjenje rizika od katastrofa. Javno-privatna partnerstva su ključna za skaliranje inovacija i angažovanje malih, mikro i srednjih preduzeća u smanjenje rizika od katastrofa u cilju izgradnje otpornih ekonomija i zajednica.

JAČANJE PRIPREMLJENOSTI ZA KATASTROFE I BOLJA OBNOVA (BUILDING BACK BETTER)

Unapređenje sveukupne otpornosti zajednica:

Jačanje otpornosti i pristupačnosti resursa za žene i devojčice i osobe sa invaliditetom kroz podršku inovacija u oblasti smanjenja rizika od katastrofa i prilagođavanja na klimatske promene, kao što su peći na gorivo, zalihe drva za loženje, zalihe suvih namirnica, čuvanje vode, nabavka osnovnih potrepština i izgradnja socijalnih mreža u okviru zajednica. Važno je da se izrade intervencije koje uzimaju u obzir nejednakosti i razlike između žena i muškaraca.

DOBRE PRAKSE Povećanje otpornosti zajednica:

Projekat u **Gornjem Egiptu** je povećao otpornost žena koje žive u ruralnim oblastima i njihovu sposobnost da preduhitre gubitak sredstava za život u slučaju katastrofe. Ovaj projekat, sa oko 250 žena učesnica, povećao je razumevanje rizika od katastrofa, pružio obuku o alternativnim načinima obezbeđenja osnovnih životnih sredstava i upotrebi tehničkih sredstava, kao što su mašine za šivenje i pletenje, razboji za ćilime i održivo stočarstvo. Učesnice su bile aktivno uključene u projekat od samog početka: bile su povezane sa organizacijama u lokalnoj zajednici i ženskim udruženjima na baznom nivou, što im je omogućilo da izraze posledice rizika sa kojima se suočavaju i daju predloge za rešenja.

©Oxfam GB Georgia/Bridge

U **Gruziji** je uveden program niskotroškovnih inovacija na nivou zajednice u cilju izgradnje sveukupne otpornosti, kako žena (inovacije u vezi sa preradom hrane i ostvarivanjem prihoda), tako i muškaraca (inovacije u vezi sa alternativnim izvorima energije), kako bi se izgradila sveukupna otpornost zajednica na potencijalne krize i katastrofe.

U severozapadnom **Tunisu** je pokrenuta inicijativa kojoj pripadaju Asocijacija Khir i Khemir, Ambasada R. Nemačke u Tunisu i lokalne javne ustanove, sa ciljem smanjenja posledica pandemije kovida 19 i izgradnje otpornosti, putem mobilisanja sposobnosti i znanja žena za poboljšanje lokalnih sanitarnih uslova. Aktivnosti su bile usmerene na proizvodnju najneophodnijih predmeta na licu mesta, testiranje na kovid 19 i kampanje podizanja svesti. Projekat smanjenja zdravstvenih rizika u vezi sa širenjem kovida 19 je okupio žene iz ruralnih područja, izgrađeni su kapaciteti žena zaposlenih u zdravstvu i ostalih interventnih snaga u borbi protiv kovida 19, uključene žene stručnjakinje u dizajniranje i izradu zaštitnih vizira u lokalno uspostavljenim otvorenim radionicama („Fab Labs“), sačuvani su znanje, sposobnosti i brzina krojačica u dotičnoj regiji za izradu zaštitnih kombinezona, portikli za višekratnu upotrebu, vodootpornih presvlaki za krevete prema industrijskim standardima, i obezbeđeno je učešće žena u radnoj grupi za razvoj, sprovođenje i praćenje efikasnog i rodno odgovornog akcionog plana za komunikaciju o kovidu 19.

Jačanje kapaciteta žena i osoba sa invaliditetom u svim fazama smanjenja rizika od katastrofa:

Podržavanje žena i devojčica i osoba sa invaliditetom u ulozi zagovornika i pokretača promena, kao i njihovo učešće u planiranju odgovora na katastrofe, u svim fazama smanjenja rizika od katastrofa i dugoročnog razvoja. Uključivanje lokalnih osobe sa invaliditetom i ženskih organizacija koje imaju znanje o specifičnim potrebama i sposobnostima žena i muškaraca i osoba sa posebnim potrebama koje žive u zabačenim mestima. Učešće osoba sa invaliditetom u upravi pružalaca usluga, kao predstavnika korisnika usluga. Uključivanje osoba sa invaliditetom u određivanje minimalnih standarda za inkluzivne mere zaštite. Obučiti osoblje interventno-spasilačkih službi o merama zaštite koje uključuju osobe sa invaliditetom. Revizija uključivanja osoba sa invaliditetom u okviru evaluacija. Prepoznavanje lokalnih prvaka radi podržavanja inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa na nivou zajednice.

Jačanje strukturne i nestrukturne infrastrukture:

Smanjenje rizika od katastrofa treba da se usredsredi na održiva rešenja sa dugoročnim uticajem kao što su jačanje institucija, izgradnja kapaciteta, rano upozoravanje i prevencija, pripremljenost, komunikacija o rizicima od katastrofa, infrastruktura otporna na klimu, socijalna infrastruktura i sistemi u službi ljudi. Javno-privatna partnerstva su ključna za skaliranje inovacija i angažovanje malih, mikro i srednjih preduzeća u smanjenje rizika od katastrofa u cilju izgradnje otpornih ekonomija i zajednica.

Učešće žena i osoba sa invaliditetom u oporavak, obnovu i sanaciju:

strukturisanje resursa i angažovanje žena i osoba sa invaliditetom u dugoročni oporavak. Izrada intervencija koje uzimaju u obzir nejednakosti i razlike između žena i muškaraca. Mere oporavka posle katastrofa i obnove predstavljaju priliku za ulaganje u inkluzivno smanjenje rizika od katastrofa putem raspodele više resursi za pojedine politike u okviru celokupnog socijalnog sektora, kao što su obrazovanje, zdravlje i socijalna zaštita.

DOBRE PRAKSE

Izgradnja kapaciteta žena i osoba sa invaliditetom za smanjenje rizika od katastrofa:

U **Jermeniji** su Ministarstvo za upravljanje vanrednim situacijama i Nacionalna platforma za smanjenje rizika od katastrofa razvili program pod nazivom „Pretvaranje ranjivosti u partnerstvo“, koji pruža zaposlenje osobama sa invaliditetom u Ministarstvu, Centru za upravljanje kriznim situacijama i Interventnoj službi 911. Trenutno je u Službi 911 zaposleno 35 osoba sa invaliditetom. Pored toga, Državna akademija za upravljanje kriznim situacijama pri Ministarstvu, koja svake godine obučava kako žene tako i muškarce, ugradila je perspektive roda i uključivanje osoba sa invaliditetom u program obuke o pripremljenosti i odgovoru na katastrofe.

U **Ukrajini**, Koordinator projekta OEBS-a u Ukrajini je proveo obuku instruktora za odgovor na hemijske nesreće u kojoj su učestvovali hemijski, biološki, radiološki i nuklearni praktičari i praktičarke (CBRN), pri čemu je posebna pažnja posvećena učešću žena. Ključni zadaci grupe su obuhvatali sprovođenje radova na zaštiti od zračenja, hemijskoj i biološkoj zaštiti, sprovođenju operacija spasavanja na opasnim i zagađenim terenima, odgovor na hemijske, biološke, radiološke i nuklearne nesreće (CBRN) u prisustvu sekundarnih pretnji kao što su ekstremne temperature, zagađenje izduvnim gasovima, klizišta, poplave, zračenje i bakteriološko zagađenje, kao i lokalizaciju zona pod uticajem štetnih i opasnih faktora koji nastaju tokom nesreća, katastrofa, požara i elementarnih nepogoda.

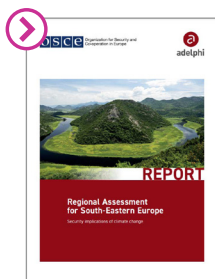

©OSCE Ukraine

Gruzija promoviše žensko liderstvo na regionalnom i lokalnom nivou, npr. kroz Program pripremljenosti za katastrofe Odeljenja za humanitarnu pomoć Evropske komisije (DIPECHO) radi angažovanja žena da preuzmu vodeću ulogu u dobrovoljačkim grupama za upravljanje rizikom od katastrofa, procesima procene ranjivosti zajednica i obrazovanju kroz promovisanje žena u ulozi stručnjakinja za obrazovanje o smanjenju rizika od katastrofa.

PRILOZI

IZVORI / ALATI / PRIRUČNICI

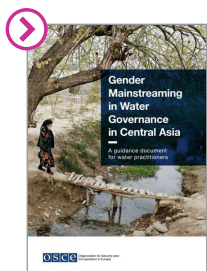
[Regionalna procena za Jugoistočnu Evropu: bezbednosne implikacije klimatskih promena.](#)

Ovaj izveštaj koji je 2021. godine objavio OEBS u saradnji sa Adelfi, ekspertskom organizacijom sa sedištem u Berlinu, bavi se rodnom analizom klimatske bezbednosti u regionu OEBS-a. Publikacija ističe rodne razlike kao odlučujuće faktore za klimatsku ranjivost, kao npr. klimatske migracije žena i porodica uzrokovane sušama ili nedostatak kontrole nad ekonomskim sredstvima koji onemogućava snalaženje sa klimatskim rizicima.

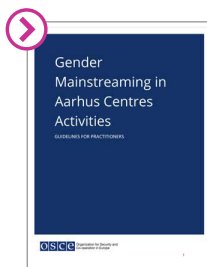
[Porodični priručnik za ponašanje u vanrednim situacijama](#)

Zajednička publikacija Misije OEBS-a u Srbiji i Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije. Svrha ovog priručnika je da ukaže porodicama, ženama, muškarcima, dečacima i devojčicama na to kako najbolje treba reagovati u slučaju nesreće. Priručnik upozorava na opasnosti, ali i pruža odgovore i daje sugestije koje se u momentu katastrofa mogu pokazati dragocanim. Neki elementi Porodičnog priručnika su ugrađeni u ilustrovani priručnik „Osnovi bezbednosti dece“ koji je podeljen širom zemlje.

[Uvođenje rodne ravnopravnosti u upravljanje vodnim resursima u Centralnoj Aziji](#)

Ovaj dokument je razvila Kancelarija koordinatora OEBS-a za ekonomske i ekološke aktivnosti (OCEEA) kako bi služio praktičarima za vodne resurse u regionu. Uvođenje rodne ravnopravnosti u upravljanje vodnim resursima doprinosi stabilnosti i bezbednosti, jer može povećati efikasnost politika i doprineti smanjenju društvenih neravnoteža i tenzija. Kada žene i muškarci podjednako odlučuju o tome kako da koriste vodu, odluke su više usmerene na zadovoljavanje potreba i više odgovaraju potrebama celokupnog stanovništva.

[Perspektiva rodne ravnopravnosti u aktivnostima Arhus centara: vodič za praktičare](#)

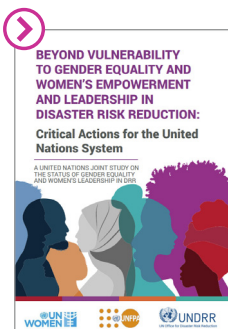
Sekretarijat OEBS-a je objavio ovaj vodič kao pomoć zaposlenima Arhus centara i stranama kako bi efikasno integrisali rodne perspektive u svoj rad i ostvarili nacionalne i internacionalne obaveze u oblasti rodne ravnopravnosti. Vodič predlaže konkretne i praktične tačke ulaska za ugrađivanje rodne perspektive u aktivnosti u vezi sa sva tri stuba Arhuske konvencije (pravo na pristup informacijama, pravo na učešće u odlučivanju i pravo na sudsku zaštitu), kao i OEBS-ovim principima rodne ravnopravnosti.

[Mediji, rod i izveštavanje u vanrednim situacijama](#) je vodič namenjen novinarima i medijskim

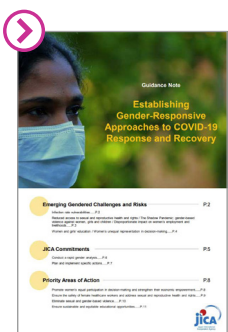
radnicima koji izveštavaju o poplavama, a razvila ga je Mislija OEBS-a u Srbiji. Naglašavajući važnu ulogu medija u jačanju otpornosti zajednica u vanrednim situacijama, vodič posvećuje pažnju rodno osetljivom izveštavanju tokom prirodnih katastrofa i vanrednih situacija. Vodič obrađuje teme koje obuhvataju etičke i pravne obaveze, iznošenje pogrešnih podataka i rodnu perspektivu u izveštavanju, uključujući ulogu žena, kao i praktične savete za intervjuisanje žrtava. Kao studija slučaja, vodič opisuje medijsko izveštavanje tokom i posle poplava u Srbiji 2014. godine, koje je bilo okarakterisano rodno stereotipnim prikazivanjem muškaraca i žena, ali i nedovoljnom vidljivošću doprinosa žena humanitarnom odgovoru.

Od ranjivosti do rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena i ženskog liderstva u smanjenju rizika od katastrofa: ključne akcije za sistem Ujedinjenih nacija

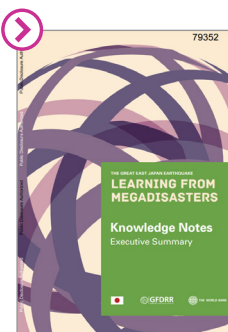
Ova zajednička studija više organizacija Ujedinjenih nacija o statusu rodne ravnopravnosti i ženskog liderstva u smanjenju rizika od katastrofa postavlja pitanje kako sistem Ujedinjenih nacija, ali i svaki pojedini entitet, može da pruži bolju podršku zemljama članicama za osnaživanje žena i promovisanje ženskog liderstva u upravljanju rizicima od katastrofa i klimatskim promenama da bi se podupreo održivi razvoj koji se zasniva na informisanosti i koji nikoga ne izostavlja. Studija istražuje šta mora da se promeni u pristupu sistema Ujedinjenih nacija kao celini, da bi se do 2030. godine postigao značajan praktičan napredak po pitanju rodne ravnopravnosti u oblasti smanjenja rizika od katastrofa.

Vodič za uspostavljanje rodno odgovornih pristupa u merama za odgovor na kovid 19 i oporavak

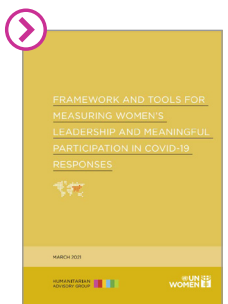
Japanska Agencija za međunarodnu saradnju je pripremila ovu publikaciju u okviru svojih nastojanja za jačanje rodno odgovornih inicijativa i sprovođenje mera koje nikoga ne izostavljaju iz razvoja. Vodič pruža uvid u izazove i rizike sa kojima se suočavaju žene i devojčice tokom pandemije kovida 19 i preporučuje konkretne praktične akcije tokom planiranja i sprovođenja programa za odgovor i oporavak. Takođe ističe četiri prioritetne oblasti za akciju: (i) promovisanje ravnopravnog učešća žena u donošenju odluka i jače ekonomsko osnaživanje žena; (ii) očuvanje bezbednosti ženskog medicinskog osoblja i odgovori na pitanja seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava žena; (iii) eliminisanje seksualnog i rodno zasnovanog nasilja; i (iv) očuvanje održivih i pravičnih mogućnosti za obrazovanje.

Veliki zemljotres u istočnom Japanu - pouke od velikih katastrofa: stečeno znanje, izvršni rezime

Publikacija sadrži informacije o uspešnim merama japanskog sistema upravljanja rizikom od katastrofa i načinima kako bi sistem mogao da se poboljša, koji su izrađeni na osnovu pouka izvučenih nakon Velikog zemljotresa koji je pogodio istočni Japan 2011. godine. Cilj publikacije je da se znanje Japana o upravljanju rizikom od katastrofa i obnovi nakon katastrofa podeli sa zemljama koje su ugrožene od katastrofa kao i da se ohrabre zemlje da široko primene upravljanje rizikom od katastrofa u svojim politikama i planovima razvoja.

Okvir i alati za merenje ženskog liderstva i smislenog učešća žena u odgovoru na kovid 19

Regionalna kancelarija Agencije UN za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women) za Aziju i Pacifik i Humanitarna savetodavna grupa (Humanitarian Advisory Group) su pripremili ovu publikaciju u martu 2021. godine uz finansijsku podršku Vlade Japana. Publikacija pruža alate za praćenje napretka i uticaja ženskog liderstva, organizacija za prava žena i ostalih ženskih organizacija i njihovog značajnog učešća u odgovoru na kovid 19 u Aziji i regionu Pacifika. Alati, koji obuhvataju okvir za merenje napretka, upitnik za samoocenjivanje i ključne smernice za intervjuisanje mogu da se koriste kako na nivou sektora i države, tako i na nivou organizacije i mogu se prilagoditi za merenje liderstva u drugim kriznim i vanrednim situacijama

Rodne dimenzije rizika od katastrofa i otpornosti na katastrofe - postojeći dokazi

Ovaj izveštaj, koji su sastavili Svetska banka i Globalni program za smanjenje katastrofa i oporavak (GFDRR), sadrži spoljne izvore informacija koji pružaju dokaze o postojećim rodno zasnovanim nejednakostima u kontekstu posledica od katastrofa i otpornosti, kao i pokretačima te nejednakosti, uključujući najvažnije razlike u znanju i podacima. Izveštaj pokazuje da posledice katastrofa često oslikavaju i pojačavaju postojeću rodnu nejednakost. Pored toga, nudi praktično upotrebljiv okvir za procenu rodni dinamika u upravljanju rizicima od katastrofa i otpornosti.

[Privremeni rezultati brzog istraživanja o posledicama kovida 19 za živote i sredstva za život žena i muškaraca u Evropi i Centralnoj Aziji](#)

Brzo ispitivanje rodne jednakosti je sproveda Regionalna kancelarija Agencije UN za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women) za Evropu i Centralnu Aziju u okviru globalnog programa „Svaka žena i svaka devojčica je važna“ (Making Every Woman and Girl Count). Ovo istraživanje, pokrenuto u aprilu i junu 2020. godine, koristi podatke prikupljene tokom brzog ocenjivanja rodne jednakosti u zemljama Zapadnog Balkana, Istočne Evrope i Centralne Azije, uključujući Albaniju, Azerbejdžan, Bosnu i Hercegovinu, Gruziju, Kazahstan, Kirgistan, Moldaviju, Severnu Makedoniju i Tursku. Podaci prikupljeni tokom ispitivanja takođe procenjuju zapaženi porast diskriminacije i nasilja u porodici na osnovu ličnog iskustva i shvatanja bezbednosti ispitanih osoba.

[Rodna pitanja i smanjenje rizika od katastrofa u Evropi i Centralnoj Aziji: praktični vodič za seminare](#)

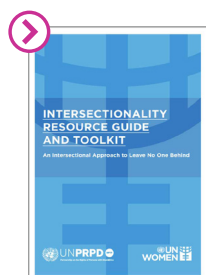
Ovaj praktični vodič su razvili Regionalna kancelarija Agencije UN za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women) za Evropu i Centralnu Aziju i Regionalni centar UNDP u Istanbulu, a namenjen je praktičarima i zvaničnicima iz Ujedinjenih nacija, nacionalnih vlada, organizacija civilnog društva i drugih institucija, sa ciljem boljeg razumevanja rodni aspekata posledica od katastrofa. Praktični vodič takođe olakšava planiranje, sprovođenje, praćenje i ocenu rodno odgovornih programa i inicijativa za smanjenje rizika od katastrofa.

[Izveštaj o inkluzivnim politikama i praksama smanjenja rizika od katastrofa u Evropi i Centralnoj Aziji](#)

Ovaj izveštaj, prvi ovakve vrste, je objavio Evropski forum osoba sa invaliditetom (EDF) u novembru 2021. godine sa ciljem da pruži podršku EU, vladama država i drugim stranama u planiranju, sprovođenju i ocenjivanju politika upravljanja vanrednim situacijama, i služi kao smernica organizacijama osoba sa invaliditetom prilikom učešća u ovom procesu. U cilju informisanja i usmeravanja budućih politika, EDF je sastavio četiri resurse na temu inkluzivnog smanjenja rizika od katastrofa u 55 zemalja Evrope i Centralne Azije.

[Intersektorski alat i vodič kroz resurse: intersektorski pristup obećanju da „nikoga ne izostavljamo iz razvoja“](#)

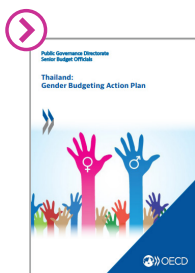
Ovaj alat i vodič kroz resurse ima za cilj da pomogne kako organizacijama tako i pojedincima - praktičarima i stručnjacima - da u politikama i programima odgovore na intersektionalnost. Rezultat je zajedničkih napora Agencije UN za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women), Partnerstva Ujedinjenih nacija za prava osoba sa invaliditetom (UNPRPD), članova Savetodavne grupe civilnog društva (CSAG) uključujući Međunarodni savez osoba sa invaliditetom (IDA) i članove njegove delatne zajednice (Community of Practice), i interagencijskih zajedničkih partnera.

[Rodno odgovorni zakonodavni okvir i zakoni u cilju jačanja otpornosti žena na klimatske promene i katastrofe](#)

Objavljen u decembru 2021. godine, ovaj izveštaj Azijske razvojne banke (ADB) nudi konceptualni okvir i vodič kroz dobre prakse u vezi sa ugradnjom rodne ravnopravnosti u zakone i politike o klimatskim promenama i upravljanju vanrednim situacijama u zemljama u razvoju u regionu Azijske razvojne banke. Takođe pokazuje kako rodno odgovorni zakoni i politike mogu da doprinesu većoj otpornosti žena na klimatske promene i katastrofe. Izveštaj je razvijen za vlade, kreatore politika, organizacije i pojedince koji rade na reformama zakonodavstva u kontekstu rodne ravnopravnosti.

Akcioni plan za rodno odgovorno budžetiranje u Tajlandu

Akcioni plan predstavlja mapu puta za pokretanje višefaznog pristupa rodno odgovornom budžetiranju u kratkom, srednjem i dužem roku. Nastao je zahvaljujući zajedničkoj inicijativi Vlade Kraljevine Tajland i Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), posebno Kancelarije za budžet i Odeljenja za pitanja žena i razvoj porodice, i potvrđuje posvećenost Tajlanda za rešavanje rodne nejednakosti kroz rodno odgovorno budžetiranje u svim različitim fazama budžetskog ciklusa. Pojam rodno odgovorno bužetiranje je takođe uveden u Ustav iz 2017. godine.

Kreiranje rodno odgovornog smanjenja rizika od katastrofa: političke i praktične smernice

Ovaj vodič pruža političke i praktične smernice za nacionalne i lokalne vlade za dalje sprovođenje Hjogo okvira za akciju (HFA) između 2005. i 2015. godine . Objavljena od strane Kancelarije UN za smanjenje opasnosti od katastrofa (UNISDR), Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) i Svetske unije za zaštitu prirode (IUCN) 2009. godine, ova publikacija je rezultat opširnih konsultacija i odgovora na zahtev za kreiranje jasne politike i praktičnih smernica za uvođenje rodni perspektiva u smanjenje rizika od katastrofa.

OKVIRI I POLITIKE

GLOBALNI

- Okvir iz Sendaja za smanjenje rizika od katastrofa (2015.-2030.)
- Agenda za održivi razvoj do 2030. godine i njenih 17 ciljeva održivog razvoja (SDG)
- Član 7 (5) Pariskog sporazuma o klimatskim promjenama (UNFCCC)
- Nova urbana agenda
- Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o promeni klime (UNFCCC)
- Akciona agenda iz Adis Abebe o finansiranju za razvoj
- Svetski humanitarni samit 2016. godine
- Agenda za čovečanstvo
- Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) Komitet za eliminisanje diskriminacije žena Opšta preporuka br. 37 (2018) o dimenzijama roda u vezi sa smanjenjem rizika od katastrofa u kontekstu klimatskih promena
- Rezolucija 1325 SB UN i Interagencijska mreža Saveta bezbednosti UN za žene i rodnu ravnopravnost
- Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom i Opcioni protokol
- Strategija Ujedinjenih nacija za društveno uključivanje osoba sa invaliditetom
- Globalni akcioni plan Svetske zdravstvene organizacije za uključivanje osoba sa invaliditetom za period od 2014. do 2021. godine
- Arhuska konvencija
- Akcioni plan za društveno uključivanje osoba sa invaliditetom Globalnog programa za smanjenje katastrofa i oporavak (GFDRR) za period od 2018. do 2023. godine

REGIONALNI

Evropska unija

- Obaveze EU u vezi sa ciljevima održivog razvoja
- EU Akcioni plan Evropske unije za rodnu ravnopravnost (GAP) III za period od 2021. do 2025. godine
- Evropska strategija za osobe sa invaliditetom
- Mehanizam Evropske unije za civilnu zaštitu iz 2001. godine; Akcioni plan Evropske komisije za primenu Okvira iz Sendaja za smanjenje rizika od katastrofa za period od 2015. do 2030. godine
- Evropska strategija za rodnu ravnopravnost 2020-2025
- Strategija Evropske unije za prilagođavanje klimatskim promjenama iz 2021. godine
- Okvir Evropske unije za primenu Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom

Evropa

- Mapa puta Evropskog foruma za smanjenje rizika od katastrofa (EFDRR) za sprovođenje Okvira iz Sendaja za period od 2021. do 2030. godine

Centralna Azija i Južni Kavkaz

- Strategija za razvoj saradnje između zemalja Centralne Azije u oblasti smanjenja rizika od katastrofa za period od 2022. do 2030. godine
- Akcioni plan za sprovođenje Okvira iz Sendaja za smanjenje rizika od katastrofa u Centralnoj Aziji i Južnom Kavkazu za period od 2015. do 2039. godine
- Deklaracija iz Dušanbea o smanjenju rizika od katastrofa i izgradnji iz 2016. godine
- Deklaracija iz Jerevana iz 2018. godine

Azija i Pacifik

- Akcioni plan za Aziju i Pacifik za primenu Okvira iz Sendaja za smanjenje rizika od katastrofa za period od 2021. do 2024. godine
- Akcioni plan Azijskog regionalnog plana za primenu Okvira iz Sendaja za smanjenje rizika od katastrofa za period 2015–2030
- Deklaracija iz Ulan Batora iz 2018. godine
- Preporuke iz Hanoja za akciju u oblasti rodne ravnopravnosti i smanjenja rizika od katastrofa iz 2016. godine
- Sporazum Saveza država jugoistočne Azije (ASEAN) o upravljanju vanrednim situacijama i odgovoru na katastrofe (AADMER)
- Strategija iz Inčeonu za osobe sa invaliditetom pod nazivom „Ostvariti pravo“ (Make the Right Real): Ministarska deklaracija Komisije za ekonomska i socijalna pitanja Azije i Pacifika (ESCAP) Ujedinjenih nacija o deceniji osoba sa invaliditetom u Aziji i Pacifiku za period od 2013. do 2022. godine

Arapske zemlje

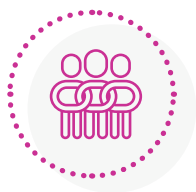
- Arapska strategija smanjenja rizika od katastrofa 2030
- Akcioni plan prioriteta za period od 2018. do 2020. godine u okviru Arapske strategije smanjenja rizika od katastrofa do 2030. godine
- Plan akcije sa prioritetima za smanjenje rizika od katastrofa za period od 2021. do 2024. godine
- Dobrovoljna izjava o akciji u oblasti smanjenja rizika od katastrofa, klimatskih promena i migracija Dobrovoljne grupe aktera za rodnu ravnopravnost i osnaženje žena (za arapske zemlje) na Petoj arapskoj regionalnoj platformi za smanjenje rizika od katastrofa

REGIONALNE PLATFORME²

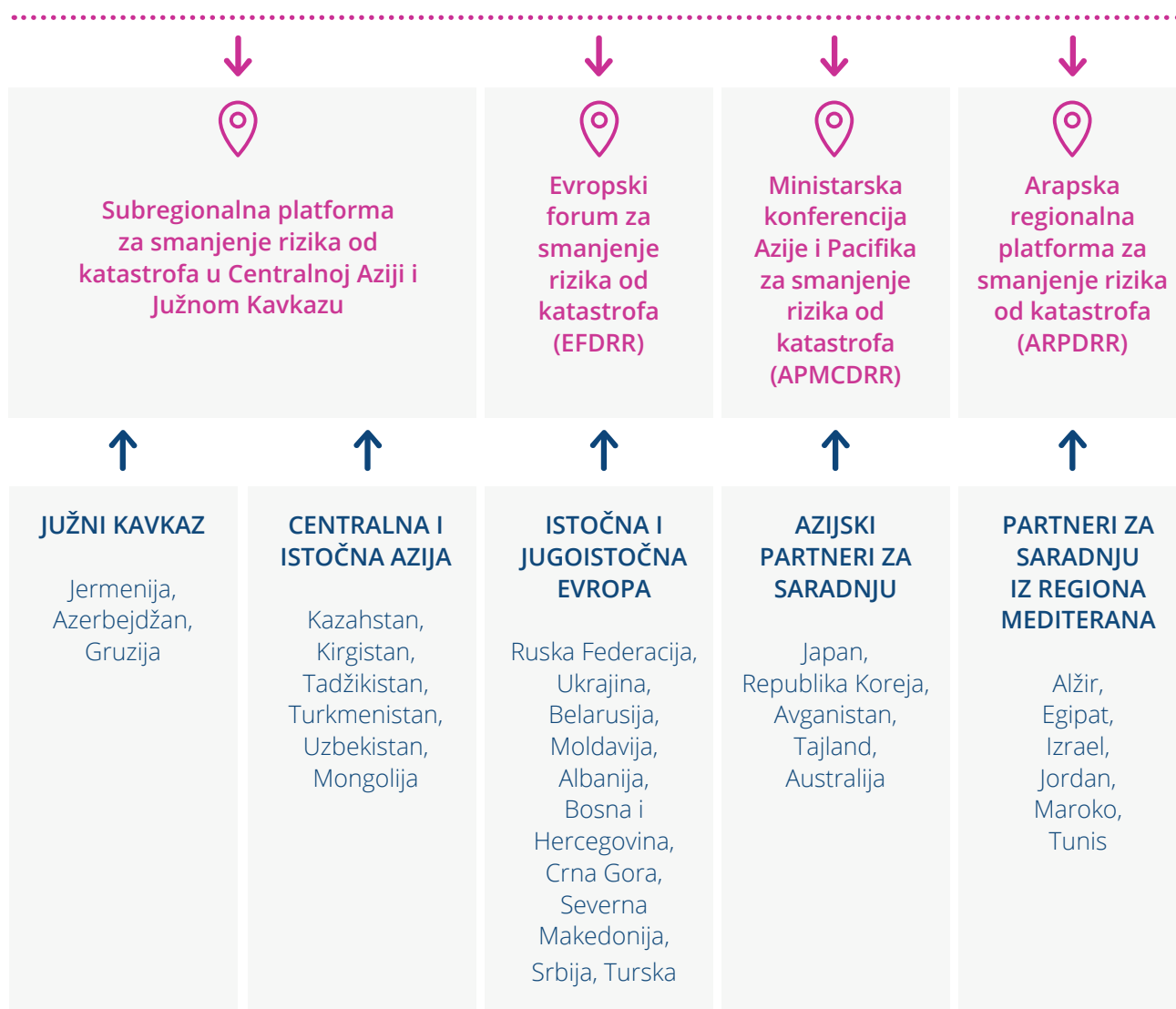
Regionalne platforme su višeakterski forumi koji odražavaju posvećenost vlada za poboljšanje koordinacije i sprovođenja aktivnosti za smanjenje rizika od katastrofa i istovremeno povezivanje sa međunarodnim i nacionalnim naporima u ovoj oblasti. Budući da su direktno povezane sa sprovođenjem Okvira iz Sendaja, regionalne platforme služe za diskusije o prekograničnim pitanjima u vezi sa prevencijom i pripremljenošću za katastrofe, pružaju liderstvo i usmeravaju, te predlažu relevantna

rešenja za suočavanje sa rizicima od katastrofa i izgradnju otpornosti zajednica i država.

Regionalne Kancelarije UN-a za smanjenje rizika od katastrofa (UNDRR) služe kao administrativna podrška ovim regionalnim platformama. Slika 2 niže pokazuje pojedine regionalne platforme i zemlje učesnice OEBS-a i Partnerne za saradnju koji su na njima učestvovali, a takođe su obuhvaćeni ovom studijom.

REGIONALNE PLATFORME

Slika 2: Regionalne platforme u kojima su učestvovalе zemlje učesnice OEBS-a i Partneri za saradnju

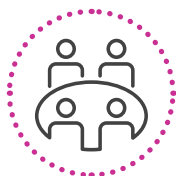
² Veb-sajt Kancelarije UN-a za smanjenje rizika od katastrofa: <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/regional-platforms>

POJMOVNIK³

Bolja obnova (Build Back Better)

Korišćenje faze oporavka, sanacije i obnove nakon katastrofa za povećanje otpornosti zemalja i zajednica kroz integrisanje mera za smanjenje rizika od katastrofa u ponovnu izgradnju fizičke infrastrukture i društvenih sistema i revitalizaciju sredstava za život, ekonomija i životne sredine. [definicija: UNDRR]

Kapacitet

Kombinacija svih sposobnosti, osobina i resursi za upravljanje i smanjenje rizika od katastrofa i jačanje otpornosti jedne zajednice ili društva.

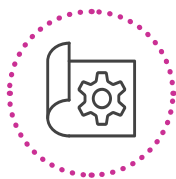
Napomena: Kapacitet može da obuhvata infrastrukturu, institucije, ljudsko znanje i sposobnosti, ali i kolektivne osobine kao što su društveni odnosi, liderstvo i upravljanje. [definicija: UNDRR]

Prilagođavanje na klimatske promene / ublažavanje klimatskih promena

Prilagođavanje na klimatske promene se odnosi na usklađivanje ekoloških, društvenih i ekonomskih sistema sa stvarnim ili očekivanim klimatskim promenama i njihovim posledicama i uticajima. Obuhvata promene u procesima, praksama i strukturama u cilju ublažavanja potencijalnih šteta ili korišćenja prilika u vezi sa klimatskim promenama. [definicija iz UNFCCC-a]

Ublažavanje klimatskih promena se odnosi na napore za smanjenje emisija i povećanje ponora. Budući da postoji direktna relacija između prosečne globalne temperature i koncentracije gasova sa efektom staklene bašte u atmosferi, ključ za rešenje problema klimatskih promena jeste u redukciji emisija koje se ispuštaju u atmosferu i smanjenju aktuelne koncentracije ugljen-dioksida (CO₂) kroz povećanje ponora, npr. površina pod šumom. [definicija: UNFCCC]

Planiranje za nepredviđene okolnosti

Proces upravljanja koji analizira rizike od katastrofa i uspostavlja pripreme da bi se omogućili blagovremeni, efikasni i adekvatni odgovori, akcije sa jasno definisanim ulogama i resursama, informacije i operativni dogovori za specifične aktere u hitnim situacijama. [definicija: UNDRR]

Katastrofa

Ozbiljan poremećaj funkcionisanja zajednice ili društva u bilo kom obimu zbog opasnih događaja nastalih usled izloženosti, ranjivosti i nedostatka kapaciteta, a koji podrazumeva ljudske, materijalne, ekonomske ili ekološke gubitke i uticaje. [definicija: UNDRR]

Baza podataka o štetama od katastrofa

Zbirka sistematski prikupljenih informacija o pojavama katastrofa, nastaloj šteti, gubicima i uticajima u skladu sa minimalnim zahevima za praćenje koje određuje Okvir iz Sendaja za smanjenje rizika od katastrofa za period od 2015. do 2030. godine.

Rizik od katastrofa

Potencijalni gubitak života, povreda, uništenje ili oštećenje imovine koji su mogući u jednom sistemu, društvu ili zajednici u određenom vremenskom periodu, koji je probabilistički utvrđen kao funkcija opasnosti, izloženosti, ranjivosti i kapaciteta. [definicija: UNDRR]

Procena rizika od katastrofa (DRA)

Kvalitativni i kvantitativni pristup za određivanje vida i srazmera rizika od katastrofa kroz analizu potencijalnih opasnosti i ocenu postojećih stanja u odnosu na izloženost i ranjivost, koji zajedno mogu da dovedu do povrede osoba, imovine, usluga, sredstava za život i životne sredine od koje zavise životi ljudi. [definicija: UNDRR]

² Izvori: [UNDRR](#), [UNICEF](#), [UNFCC](#), [UN Women](#), [ECOSOC](#), [UNDESA](#), [UN](#)

Upravljanje rizikom od katastrofa

Sistem institucija, mehanizama, politika i pravnih okvira i drugih smernica za vođenje, usklađivanje i nadgledanje smanjenja rizika od katastrofa i povezanih oblasti politika. [definicija: UNDRR]

Upravljanje rizikom od katastrofa (DRM)

Primena politika i strategija za smanjenje rizika od katastrofa u cilju sprečavanja nastanka novih rizika, smanjenja postojećih rizika i upravljanja preostalim rizikom, koje doprinose jačanju otpornosti i smanjenju gubitaka zbog katastrofa. [definicija: UNDRR]

Smanjenje rizika od katastrofa (DRR)

Smanjenje rizika od katastrofa (Disaster Risk Reduction, DRR) ima za cilj sprečavanje novih i smanjenje postojećih rizika, kao i upravljanje preostalim rizikom, što sve zajedno doprinosi jačanju otpornosti i postizanju održivog razvoja.

Napomena: Smanjenje rizika od katastrofa je zadatak upravljanja rizikom od katastrofa, čiji ciljevi i zadaci su definisani u strategijama i planovima za smanjenje rizika od katastrofa. [definicija: UNDRR]

Sistem ranog upozoravanja

Integrirani sistem koji čine aktivnosti, sistemi i procesi za praćenje rizika, prognoze i predviđanja, procenu rizika od katastrofa, komunikaciju i pripremljenost, koji pojedincima, zajednicama i vladama omogućavaju da preduzmu pravovremene mere pre nastanka opasnog događaja. [definicija: UNDRR]

Ekonomski gubitak

Ukupni ekonomski uticaj koji čine direktni i indirektni ekonomski gubici. Direktni ekonomski gubitak je monetarna vrednost celokupnog ili delimičnog uništenja materijalne imovine u pogođenom području. Približno odgovara materijalnoj šteti. Indirektni ekonomski gubitak je pad ekonomske dodane vrednosti kao posledica direktnog ekonomskog gubitka i/ili ljudskih i ekoloških uticaja. [definicija: UNDRR]

Osnaživanje

Povećanje lične, političke, društvene ili ekonomske snage pojedinaca i zajednica. Osnaživanje žena i devojčica se odnosi na to da žene i devojčice dobiju kontrolu nad svojim životom. To podrazumeva podizanje osvešćenosti, izgradnju samopoverenja, proširenje izbora, povećan pristup i kontrolu nad sredstvima, i akcije za transformaciju struktura i institucija koje jačaju i održavaju rodnu diskriminaciju i neravnopravnost. [definicija: UNICEF]

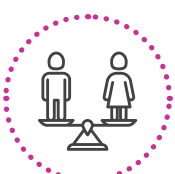
Rodna analiza

Kritičko istraživanje načina na koji razlike u rodnim ulogama, aktivnostima, potrebama, prilikama i pravima/ovlašćenjima utiču na muškarce, žene, devojčice i dečake u određenim situacijama ili oblastima. Rodna analiza istražuje veze između žena i muškaraca i njihov pristup jednih prema drugima i međusobne odnose. [definicija: UNICEF]

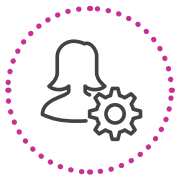
Rodno zasnovano nasilje

Rodno zasnovano nasilje je krovni pojam za svaki povredljiv postupak koji se čini protiv volje osobe i koji se zasniva na socijalno pripisanim (rodnim) razlikama između osoba ženskog i muškog pola. Širom kultura, zemalja i regiona razlikuju se vidovi i srazmere rodno zasnovanog nasilja. [definicija: UNICEF]

Rodna ravnopravnost

Zamisao da žene i muškarci, devojčice i dečaci imaju jednake uslove, tretman i prilike za ostvarenje svog potencijala, ljudskih prava i dostojanstva, i za učešće u privrednom, društvenom, kulturnom i političkom razvoju. Ovaj pojam se odnosi na jednako društveno vrednovanje sličnosti i razlika između muškaraca i žena i njihovih uloga. Zasniva se na ravnopravnom partnerstvu između žena i muškaraca u kući, zajednici i društvu. [definicija: UNICEF]

Uvođenje rodne ravnopravnosti u politike

Uvođenje rodne ravnopravnosti u politike (Gender Mainstreaming) je globalno priznata strategija za integrisanje interesa i iskustava kako žena tako i muškaraca, u izradu, sprovođenje i ocenjivanje politika i programa. [definicija: UN Women & ECOSOC]

Rodno odgovorno budžetiranje

Vladino planiranje i razvijanje programa i budžeta koji doprinose napretku rodne ravnopravnosti i ostvarenju prava žena. Obuhvata prepoznavanje i prosuđivanje o neophodnim intervencijama za eliminisanje rodne nejednakosti u politikama, planovima i budžetima na nivou sektora i lokalne vlasti.

Rodno odgovorni programi i politike

Rodno odgovorni programi i politike primenjuju perspektive roda s namerom da utiču na izradu, sprovođenje i rezultate programa i politika. Takvi programi i politike uzimaju u obzir stvarnost u kojoj žene i devojčice žive i njihove potrebe, i to u komponentama kao što su izbor lokacije, osoblje koje sprovodi projekat, sadržaj i praćenje projekta. Rodno odgovorni programi i politike prepoznaju i odgovaraju na različite potrebe svih polova, jačaju jednake ishode i odgovore na praktične i strateške potrebe polova. [definicija: UNICEF]

Rodno osetljivi programi i politike

Rodno osetljivi programi i politike uzimaju u obzir i tematizuju rodne razlike. Posvećuju pažnju postojećim rodnim razlikama i nejednakostima kako bi omogućili pravičnu raspodelu/usluge/podršku u skladu sa već postojećim rodnim razlikama, strukturama, sistemima i odnosima moći u društvu. [definicija: UNICEF]

Rodno transformativni programi i politike

Rodno transformativni programi i politike preobražavaju rodne odnose kako bi se postiglo pravično postupanje prema rodu. Cilj je transformacija nepravičnih rodnih odnosa radi promovisanja podele moći, zajedničkog upravljanja resursama, donošenja odluka i podrške za osnaživanje svih polova podjednako. [definicija: UNICEF]

Opasnost

Proces, fenomen ili ljudsko činjenje koji mogu prouzrokovati gubitak života, povredu ili druge uticaje na zdravlje ljudi, oštećenje materijalnih dobara, društvene i ekonomske poremećaje ili uništavanje životne sredine.

Napomena: Opasnosti mogu biti prirodne, ljudski izazvane ili socijalno-prirodne po načinu nastanka. Prirodne opasnosti su pretežno povezane sa prirodnim procesima i fenomenima. [definicija: UNDRR]

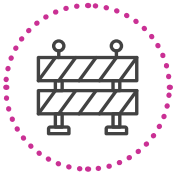
Uključivanje i društveno uključivanje

Proces tokom kojeg se ulažu naponi za postizanje jednakih mogućnosti svih osoba, bez obzira na njihovu pozadinu, tako da mogu da razviju svoj pun potencijal u životu. To je višedimenzionalni proces koji ima za cilj stvaranje uslova koji omogućavaju potpuno i aktivno učešće svakog člana društva u svim aspektima života, uključujući građanske, socijalne, ekonomske i političke aktivnosti kao i učešće u donošenju odluka. [definicija: UNDESA]

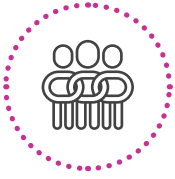
Međusektorska saradnja

Međusektorska saradnja prepoznaje da ljudske živote oblikuju identiteti, međuljudski odnosi i socijalni faktori. Oni se međusobno upotpunjuju i stvaraju ispresecane oblike privilegija i ugnjetavanja zavisno od konteksta osobe i postojećih struktura moći, kao što su patrijarhalno društvo, diskriminacija osoba sa invaliditetom, kolonijalizam, imperijalizam, homofobija i rasizam. [definicija: UN Women]

Ublažavanje posledica od katastrofa

Smanjenje ili ograničenje nepovoljnih posledica opasnog događaja. Mere za ublažavanje posledica od katastrofa podrazumevaju tehnike inženjeringa i gradnju otpornu na opasnosti, ali i unapređene ekološke i socijalne politike i javnu osvešćenost.

Nacionalna platforma za smanjenje rizika od katastrofa

Izvedeni pojam koji označava nacionalne mehanizme za koordinaciju i usmeravanje politike smanjenja rizika od katastrofa, koji su po svojoj prirodi višesektorski i interdisciplinarni, a u kojima učestvuju javnost, pojedinci i organizacije civilnog društva na način da su uključeni svi relevantni entiteti u jednoj zemlji. [definicija: UNDRR]

Osobe sa invaliditetom

Pojam osoba sa invaliditetom obuhvata osobe sa dugoročnim fizičkim, mentalnim, intelektualnim ili čulnim nedostacima koji, zajedno sa raznim preprekama koje nastaju u fizičkom okruženju ili usled stavova okruženja, sprečavaju njihovo potpuno i ravnopravno učešće u društvu. Osoba sa invaliditetom se može smatrati takvom u jednom društvu ili okruženju, ali ne i u nekom drugom, zavisno od uloge koja se očekuje od te osobe u njenoj zajednici. Viđenje i stvarnost invaliditeta takođe zavise od tehnologija, pomoći i usluga koji su dostupni kao i od kulturoloških shvatanja. [definicija: UNDRR]

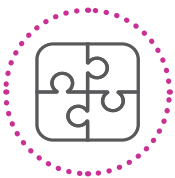
Pripremljenost

Znanje i kapaciteti kojima raspolažu vlade, organizacije za odgovor na katastrofe i oporavak, zajednice i pojedinci, koji omogućavaju efikasno prepoznavanje, odgovor i oporavak od uticaja mogućih, pretećih ili aktuelnih katastrofa. [definicija: UNDRR]

Oporavak

Obnovili popravka sredstava za život i zdravlja kao i ekonomske, materijalne, socijalne, kulturne i ekološke imovine, sistema i aktivnosti u zajednici ili društvu pogođenom od katastrofe, u skladu sa principima održivog razvoja i bolje obnove, kako bi se izbegli ili smanjili budući rizici od katastrofa. [definicija: UNDRR]

Otpornost

Sposobnost sistema, zajednice ili društva koje je izloženo opasnostima da se odupre, odgovori na njih, prilagodi, promeni i oporavi od posledica katastrofa blagovremeno i na efikasan način, što podrazumeva očuvanje i povraćaj ključnih osnovnih struktura i funkcija kroz upravljanje rizikom. [definicija: UNDRR]

Odgovor

Mere koje se sprovode neposredno pre, tokom i neposredno posle katastrofe u cilju spasavanja života, smanjenja opasnosti po zdravlje, očuvanja javne bezbednosti i zadovoljenja osnovnih životnih potreba pogođenog stanovništva.

Napomena: Odgovor na katastrofe se pretežno odnosi na neposredne i kratkoročne potrebe i ponekad se takođe naziva „otklanjanje posledica katastrofe“. Efikasan, eficientan i blagovremen odgovor se oslanja na mere pripremljenosti na osnovu informisanosti o rizicima, što podrazumeva razvoj kapaciteta za odgovor pojedinaca, zajednica, organizacija, zemalja i međunarodne zajednice. [definicija: UNDRR]

Podaci razvrstani na pol, starost i invaliditet

Skraćenica SADDD označava podatke koji su raščlanjeni na različite kategorije. Te kategorije mogu biti pol, starost i invaliditet, ili samo jedna od njih. Korišćenjem podataka razvrstanih na pol, starost i invaliditet (SADDD) prepoznaju se razlike i nejednakosti uvezi sa uslovima koji se odnose na pojedine grupe stanovništva. [definicija Ujedinjenih nacija]

Ranjivost

Okolnosti određene fizičkim, socijalnim, ekonomskim i ekološkim faktorima ili procesima, koje pojedince i zajednice i njihova dobra čine osetljivim na posledice opasnosti. [definicija: UNDRR]

Sekretarijat OEBS-a

Kancelarija generalnog sekretara

Program za rodna pitanja

Wallnerstrasse 6

1010 Beč

E-pošta: equality@osce.org

www.osce.org/secretariat/gender

Ova publikacija je deo projekta „WIN - Žene i muškarci: inovacije i umrežavanje u interesu rodne ravnopravnosti“ Sekretarijata OEBS-a. „WIN“ projekat se sprovodi uz podršku sledećih donatora:

From
the People of Japan

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

An Roinn Gnóthaí Eachtracha
Department of Foreign Affairs

GOBIERNO
DE ESPAÑA
MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA
Y COOPERACIÓN

Government Offices of Sweden